ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ХАЛҚ ТАЪЛИМИ ВАЗИРЛИГИ
БУХОРО ДАВЛАТ УНИВЕРСИТЕТИ
НДПИ ҳузуридаги халқ таълими ходимларини қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш худудий маркази hamkorligida

Норова Шоира Умрзоқовна

АНЪАНАВИЙ ИЖРОЧИЛИКДА ДУТОР МАҚОМИНИНГ ЎРНИ ВА АҲАМИЯТИ

Методологик тавсия-услубий қўлланмаси

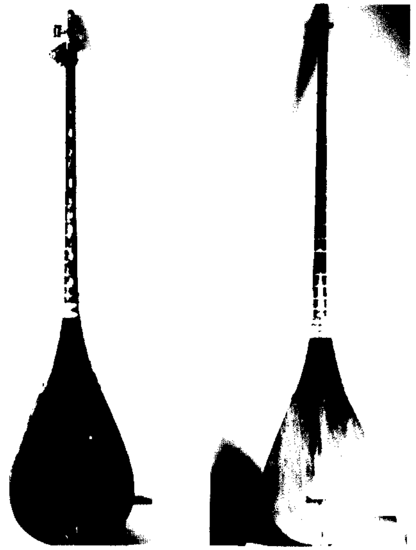

Кичик дутор	Катта дутор

Бухоро- Навоий-2019

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ХАЛҚ ТАЪЛИМИ ВАЗИРЛИГИ
БУХОРО ДАВЛАТ УНИВЕРСИТЕТИ
НДПИ ҳузуридаги халқ таълими ходимларини қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш худудий маркази hamkorligida

Норова Шоира Умрзоқовна

АНЪАНАВИЙ ИЖРОЧИЛИКДА ДУТОР МАҚОМИНИНГ ЎРНИ ВА АҲАМИЯТИ

Методологик тавсия-услубий қўлланмаси

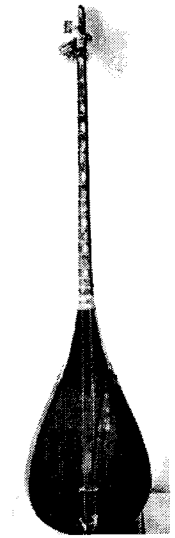

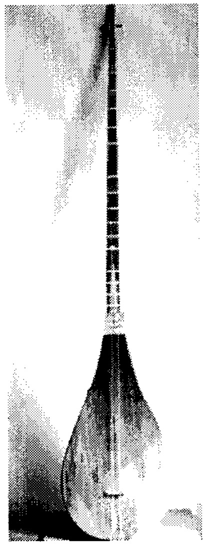

Кичик дутор	Катта дутор

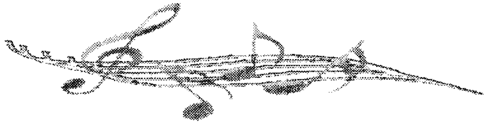

Бухоро- Навоий-2019

Н:02,4

Ушбу Методологик тавсия услубий қўлланмаси сифатида раҳбарлари кадрлар тайёрлашга қаратилган бўлиб, унинг негизида ахборот технологияларининг ўрни катта аҳамиятга эга.Ушбу услубий тавсияни кўпгина фанлар учун ЎУМ (ўкув услубий мажмуа) яратишда, янада такомиллаштиришда муҳим аҳамият касб этади. Ундан ўқувчилар ҳамда талабалар фойдаланишлари мумкин.

ББК.3.85,2-11.

Тузувчи: **Норова Шоира Умрзоқовна**
Бухоро давлат университети,
"Мусика таълими" кафедраси катта ўқитувчиси

Тақризчилар: **С.Б.Саидий**
НавДПИ, профессор в/б.Санъатшунослик фанлари номзоди.
Ўзбекистон Республикаси композиторлари ва бастакорлар
Уюшмаси аъзоси, композитор
Халқаро "Antique World" илмий Академияси академиги

З.Қўзиева
ПДПИ-хузуридаги халқ таълими ходимларини қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш худудий маркази: "Амалий фанлар ва мактабдан ташқари таълим" кафедраси мудири

Ушбу Методологик тавсия услубий қўлланмаси "Амалий фанлар ва мактабдан ташқари таълим" кафедрасининг 2019 йил _2_-сонли йиғилишида муҳокама қилинди ва тасдиқлашга тавсия этилди.
Ушбу Методологик тавсия услубий қўлланмаси БухДУ ва НВХТХҚТУМОИ. 2019 йил _3- сонли илмий услубий кенгашида кўриб чиқилди ва тасдиқланди.

Бухоро- Навоий-2019

КИРИШ

Мавзунинг долзарблиги. Аждодларимиз томонидан мерос бўлиб келаётган миллий мусикамиз анъаналарини ўрганиш ва уларни бутунжаҳон тамаддуни тараққиётига хизмат қилдиришдек тарихий вазифани табдил этганлиги халқимизнинг истиқлол йилларидаги маданият ва санъат соҳасида эришган улкан маънавий озуқа бўлди.

Жаҳон мусиқа меросининг улкан сарчашмаси ҳисобланган Шашмақомнинг ЮНЕСКО томондан "Инсониятнинг номоддий маданий мероси" деб эътироф этилиши катта тарихий воқеа. Ота-боболаримиздан қолган мўътабар мусиқий меросни нафақат асраб-авайлаш, балки келаси авлодларга тортиқ қилиш ҳам бугунги вазифамиздир.

Маълумки, ўзбек халқи қадимдан ўзининг бой миллий-маданий қадриятлари, урф-одатлари, жаҳон маданиятига қўшган улкан ҳиссаси билан алоҳида ўрин эгаллайди. Жаҳон маданияти ва санъати тараққиётида туркий халқлар, жумладан, ўзбек халқи томонидан яратилган бой мусиқий мероснинг бутунжаҳон ҳамжамияти томонидан эътироф қилинишининг ўзи ўтмиш тарихимиз, бугунги ҳаётимизга берилган муносиб баҳодир. Шу нуқтаи назардан ўзбек халқининг мумтоз мусиқий ёдгорликларидан бири бўлган Хоразм Дутор мақомларини тадқиқ этиши муҳим аҳамиятга эга.

Бобокалонларимиз тарафидан қадимги даврлардан бери бизгача сақланиб келинган мумтоз мусиқий обидалар, уларнинг ҳаёт тарзларидаги ўзига хос анъаналари замонлар ўтиши билан шу маконда камол топган илм аҳлининг мусиқий изланишларида сайқал топиб, тобора илмийроқ бир тусда тегишли ёзма манбаларга мухрланиб, маънавий бойлигимизга айланган. Ушбу мулкни тадқиқ қилиб, амалиётга тадбиқ этиш каби муҳим вазифа,айни пайтда, биз учун кечиктириб бўлмайдиган ишлардан биридир.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов 2002 йил 23 майда Ҳофиз Олланазаровга мактуб йўллаб, ўтмишда Хоразм мусиқашунос- лари томонидан яратилган қўлёзма мақом китобини авайлаб сақлаб келганлиги

Маком йўллари	- мақом услубидаги куй ва ашулаларнинг мустакил кўринишлари
Манзум	- назм этилган, тартибга солинган, яратилган
Манзума	- куй ва шеърни мувофиқлаш санъати
Мансур	- (а. наср қилинган) сочма тартибдаги асарлар бирикмаси
Маъно	- бадиий асарнинг ички мазмун-моҳияти
Миёнпарда	- ўрта парда
Мискин	- (а. хаста, хокисор) Хоразм дутор мақомларининг мазкур номдаги туркуми; қадимий мумтоз куй йўли
Мискин дузими	- дуторни кварта бўйича созланиши
Мисра	- бир қатор шеър вазнига мос келувчи куй жумласи
Мисл	- бўлак ва бўлимлар мувозанати
Мутлок	- чолғуларда очиқ торларнинг умумий номи
Мубағаййир	- мусиқий рисолалардаги беқарор товушнинг номи
Мутриб	- дунёвий созандалар, шодлик куйчилари
Мушкилот	- (а. шаклнинг кўплиги) Шашмақом чолғу бўлимларининг умумий номи; соф мусиқий шакл, куй
Мукаддима	- (а. кириш, бошланиш) Хоразм мақомларининг таркибий қисми
Муғанний	- (а. айтувчи) қўшиқчи
Муғулча	- Шашмақомга назира туркум шўъба
Мухофизи	- мақомларнинг муштарак илмий ва асосларини сақловчи жонли тимсоли кўзда тутилади

МУНДАРИЖА

КИРИШ......3-8

1-ҚИСМ

1.МАҚОМ САНЪАТИ АНЪАНАЛАРИГА ДОИР......9-15

2-ҚИСМ

2.ДУТОР МАҚОМЛАРИ ИЖРОЧИЛИК ТАРИХИ......16-26

ХУЛОСА......27-28

Фойдаланилган адабиётлар рўйхати......29-30

ИЛОВАЛАР......31-34

МУНДАРИЖА......35